

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 695/2021-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného advokátom JUDr. Marekom Belkom, LL.M., Fraňa Kráľa 1504, Čadca, proti postupu Okresného súdu Čadca v konaní sp. zn. 10C/289/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Čadca v konaní sp. zn. 10C/289/2012 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Čadca **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 10C/289/2012 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **4 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Čadca **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Čadca **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **384,08 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 695/2021 zo 14. decembra 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručenú ústavnému súdu 18. novembra 2021 na ďalšie konanie, v ktorej namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznať finančné zadost'učinenie 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Sťažovateľ sa podľa obsahu jeho ústavnej sťažnosti od 14. novembra 2012 márne domáha určenia vlastníckeho práva. Celková dĺžka konania trvá viac ako deväť rokov bez meritórneho rozhodnutia. Sťažovateľ sa snažil zbytočné prietahy v konaní odstrániť telefonickou urgenciou a sťažnosťou adresovanou predsedovi súdu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

3. Okresný súd uznal zbytočné prietahy v konaní, ktoré následne ospravedlňoval nadmernou zaťaženosťou súdneho oddelenia, zmenou zákonného sudcu a nepriaznivou pandemickou situáciou. Podľa názoru súdu sťažovateľ k celkovej dĺžke konania prispel, pretože na výzvy súdu včas nereagoval.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

4. Sťažovateľ namieta, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

5. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy: *„Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.“* Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru: *„Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokolvek trestného obvinenia proti nemu.“*

6. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00].

8. Predmetom konania v posudzovanej veci je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorú mal sťažovateľ získať ústnou darovacou zmluvou po svojich starých rodičoch. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že ide o vec, ktorá z právneho hľadiska nepochybne vykazuje znaky zložitosti. Konanie je procesne komplikované z dôvodu vysokého počtu sporových strán (43 osôb), identifikáciou okruhu dedičov a zložitejším dokazovaním (III. ÚS 35/2021).

9. V správaní sťažovateľa ústavný súd zistil, že aj napriek tomu, že sa snažil odstrániť zbytočné prietahy v konaní telefonickou, písomnou urgenciou a aj sťažnosťou adresovanou predsedovi súdu, k celkovej dĺžke konania prispel oneskoreným reagovaním na výzvy súdu. Ústavný súd už na tomto mieste poznamenáva, že právu strán sporu na efektívny, rýchly a účelný postup súdu v sporovom konaní korešponduje procesná povinnosť sporových strán prispievať k dosiahnutiu účelu súdneho konania včasným reagovaním na pokyny súdu a oznamovaním potrebných skutočností (IV. ÚS 244/04).

10. Ústavný súd posudzoval celkovú dĺžku konania od podania žaloby (14. novembra 2012). Vo veci sťažovateľa dosiaľ nebolo meritórne rozhodnuté.

11. Ústavný súd v súlade so svojou rozhodovacou činnosťou (III. ÚS 505/2017, I. ÚS 287/2018, I. ÚS 103/2019, I. ÚS 282/2019) posudzoval dĺžku konania ako celok, nie jeho jednotlivé fázy konania (rozsudok ESLEP z 15. 3. 2005 vo veci Bako proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 60227/00, rozsudok ESLEP z 15. 2. 2011 vo veci Bubláková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 60227/00). V prípade, ak ústavný súd posudzuje konanie ako celok, nemá význam hodnotiť sporadické úkony súdu (IV. ÚS 60/09, I. ÚS 76/09, I. ÚS 289/2010).

12. Okresný súd stav konania ospravedlňoval nadmernou zaťaženosťou súdneho oddelenia, zmenou zákonného sudcu, ako aj nepriaznivou pandemickou situáciou. Ústavný súd už viackrát uviedol (I. ÚS 23/03, I. ÚS 141/03, II. ÚS 153/06, III. ÚS 399/2011), že personálne problémy (dlhodobá práceneschopnosť sudcu, zmeny zákonných sudcov) a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02, III. ÚS 399/2011). Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezabavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017).

13. Ústavný súd v súvislosti s nepriaznivou pandemickou situáciou dodáva, že aj v čase pandémie musia byť chránené základné ľudské práva a slobody, a preto ani nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky sťažovateľa na právoplatné rozhodnutie veci (III. ÚS 573/2021), a teda nemôže byť univerzálnym dôvodom na nekonanie súdov a nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 421/2020).

14. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené konštatuje, že dĺžka konania v civilných veciach na jednom stupni je primeraná v trvaní dvoch až troch rokoch v závislosti od povahy veci (III. ÚS 340/2013, III. ÚS 566/2014, IV. ÚS 201/2018, I. ÚS 115/2019, II. ÚS 234/2019). Keďže vo veci sťažovateľa nebolo ani po viac ako deviatich rokoch vydané meritórne rozhodnutie, je doba rozhodovania ústavne neakceptovateľná. Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného

práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti sťažovateľa v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov (čl. 127 ods. 2 ústavy), uvedené opatrenie je v okolnostiach neskončenej veci náležité aj pri nariadenom pojednávaní na 29. marec 2022.

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

15. Sťažovateľ sa domáha aj finančného zadosťučinenia 10 000 eur. Ústavný súd pripomína, že cieľom tohto inštitútu je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). Ústavný súd pri posudzovaní finančného zadosťučinenia vychádzal z predmetu sporu, významu sporu pre sťažovateľa a najmä postupu okresného súdu. Vyslovil porušenie uplatnených práv nečinnosťou okresného súdu v trvaní viac ako deviatich rokoch, teda za okolností nasvedčujúcich už aj atak do základného práva na súdnu ochranu. Keďže sťažovateľ k celkovej dĺžke konania nepochybne prispel a predmet sporu v jeho okolnostiach je zložitý, ústavný súd pokladal za spravodlivé priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 4 000 eur. Prihliadol tiež na to, že deklarovanie porušenia základných práv, príkaz konať, ako aj náhrada trov konania implicitne zahŕňajú aj satisfakčný prvok (I. ÚS 70/2012).

16. Sťažovateľ má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 181,16 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 10,87 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 384,08 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. marca 2022

Peter Straka
predseda senátu